

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ МІФОЛОГІЧНИХ АНТРОПОНІМІВ В УКРАЇНСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ

Лариса Дробаха

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21100 e-mail: winnyzja@slz.org.ua

Досліджено питання, пов'язані з відображенням національного світосприйняття в мовах. На підставі зіставного дослідження проведено аналіз міфологічних антропонімів української, німецької, англійської та французької мов. Виявлено спільні та національно-специфічні особливості вживання лексичних одиниць у зіставляваних мовах. Проведено кількісний аналіз вживання досліджуваних антропонімів у зіставному аспекті.

Ключові слова: міфологічний антропонім, переносне значення, семантика.

Царина фразеології завжди приваблювала дослідників до вивчення її надбань у семантичному, прагматичному, лінгвокультурологічному аспектах. Питання зіставної фразеології досліджено, зокрема, у працях Зорівчак Р. П., Кочергана М. П., Манакіна В. М., Пирогова В. Л., Селіванової О. О. та ін. Останнім часом науковці відкривають нові недосліджені простори в зіставній фразеології, наприклад, Барабуля А. М. (прагматичний аспект), Головіна Н. Б. (культурологічний аналіз), Подолян І. Е. (етнопсихолінгвістичний аналіз) та ін. У зіставних дослідженнях фразеологічних одиниць праць залучають поступово зростаючу кількість різних мов, щоб детально вивчити та визначити спільні і відмінні риси концеп-туалізації світу певними народами.

Наша мета - виконати зіставний аналіз вживання антропонімів в українській, німецькій, англійській та французькій мовах. Зіставлення аналізованих лексичних одиниць уможливило виявлення випадків: 1) повного збігу значень в усіх аналізованих мовах; 2) часткового збігу значень за винятком тієї чи іншої мови; 3) національно-специфічного вживання міфологічних антропонімів у словниковому складі української, німецької, англійської та французької мов.

Отже, проаналізуємо *першу* зазначену *групу* прикладів. Серед антропонімів у галузі міфології натрапляємо на такі, що збігаються за своєю семантикою вживання в зіставляваних мовах. Наприклад,

образ *Авгія* (цар племені епеїв, який мав багато худоби, стійла якої не вичищалися 30 років): **укр.** *авгієві стайні* "щось дуже занедбане, повне безладдя, хаосу" [10, II, 858], *чистити авгієві стайні* - **нім.** *Augiasstall 'den Augiasstall reinigen'* вичистити авгієві стайні (зробити генеральну чистку, навести лад у занедбаних справах) [5, I, 61] - **англ.** *Augean stable, to clean Augean stable* - **фр.** *les ecuries d'Augias, nettoyer les ecuries d'Augias*; образ *Амура* (бог кохання): **укр.** *стріла Амура (Купідона)* "символ кохання (від зображення міфологічного бога Амура з луком і стрілами)" [10, II, 867] - **нім.** *Amors Pfeil*

- **англ.** *arrow of the Cupid* - **фр.** *la flèche de l'Amour*; **укр.** *амури* тільки мн., розм., заст. любовні справи, пригоди - **нім.** *Amouren* - **англ.** *amour* - **фр.** *amours*; прикметник на позначення *любові та закоханості*: **укр.** *амурний* - **нім.** *amourös* - **англ.** *amorous* - **фр.** *amoureux*;

образ *Аполлона* (бог Сонця, мудрості, покровитель мистецтв, засновник міст) **укр.** 'перен. ідеал чоловічої краси' [12] - **нім.** *schön wie Apoll* "прекрасний як Аполлон", *er ist der reinste Apoll* "він справжній Аполлон" [12] - **англ.** *Apollo* - **фр.** *Apollon*.

образ *Аріадни* (дочка критського царя Міноса і Пасифаї): **укр.** *аріаднина нитка* "книжн. те, що дає правильний напрямок, допомагає знайти правильний шлях за яких-небудь обставин" [10, I, 349] - **нім.** *Ariadnefaden: den A. finden* міф. знайти нитку Аріадни; перен. "знайти вихід із скрутного становища" [3, I, 46] - **англ.** *the thread of Ariadne* - **фр.** *le fil d'Ariadne*;

образ *Ахіллеса* (герой Троянської війни): **укр.** *ахіллесова п'ята* "слабке, вразливе місце" [4, 18] - **нім.** *die Achillesferse* - **англ.** *Achilles' heel* - **фр.** *le talon d'Achille*; вираз "ахіллесова п'ята" пов'язаний у зіставляваних мовах з анатомічним позначенням **укр.** *ахіллесове сухожилля* — **нім.** *Achillessehne* - **англ.** *Achilles tendon* - **фр.** *tendon d'Achille*; **укр.** *рефлекс Ахілла* "підшовне згинання ступні при перкусії молоточком по п'ятковому сухожилку" [12]

- **нім.** *Achillessehnenreflex* - **англ.** *Achilles reflex* - **фр.** *réflexe du tendon d'Achille*;

образ **Валаама** (віщун): **укр.** *Валаамова ослиця* "вживається найчастіше щодо мовчазних і покірних людей, що несподівано починають обурюватись" [4, 34] - **нім.** *Bileams Eselin* - **англ.** *Balaam's ass* - **фр.** *ânesse de Balaam*;

образ **Варфоломія** (один з дванадцяти апостолів куса Христа): **укр.** *Варфоломійвська ніч* "книжн. жорстока розправа, масове знищення людей, кровопролиття" [10, II, 332] - **нім.** *Bartholomäusnacht* - **англ.** *Massacre of St. Bartholomew* - **фр.** *le massacre de la Saint-Barthélemy*;

образ **Венери** (богиня кохання та жіночої вроди): **укр.** *Венера* "друга за віддаленням від Сонця велика планета Сонячної системи" [12] - **нім.** *Venus* - **англ.** *Venus* - **фр.** *Venus*; **укр.** *венерин горбок* - **нім.** *Venusbügel* "анат. венерин пагорбок у лоні" [12] - **англ.** *hill of Venus* - **фр.** *mont de Venus*; **укр.** *венерин волос* - **нім.** *Venushaar* "бот. адіантум - венерине волосся" [12] - **англ.** *Venus 's-hair* - **фр.** *cheveu-de-Vénus*; **укр.** *венерин гребінь* - **нім.** *Venuskamm* "бот. скандикс - венерин гребінець" [12] - **англ.** *Venus's-comb* - **фр.** *peigne de Vénus*; **укр.** *венерині черевики* - **нім.** *Venusschuh* "венерин черевичок" [12] - **англ.** *Venus 's-sock*

- **фр.** *sabot-de-Vénus*;

образ **"Геркулеса** (римське ім'я героя давньогрецьких міфів Геракла): **укр.** *Геркулес* перен. силач" [4, 62] - **нім.** *Herkules* - **англ.** *Hercules* - **фр.** *Hercule*; **укр.** *геркулесова праця* "важка праця" [4, 62] - **нім.** *Herkulesarbeit* - **англ.** *Herculean labour* - **фр.** *travaux d'Hercule* "дванадцять подвигів Геракла, перен. гігантська праця" [6, 801]; **укр.** *геркулесові стовпи* "книжн. кінцева межа, край; крайність" [10, II, 863] - **нім.** *Säulen des Herkules* - **англ.** *Hercules' Pillars* - **фр.** *colonnes d'Hercule*; українському стійкому словосполученню **укр.** *геркулесове тіло* - міцне м'язисте тіло [4, 62] та **фр.** *taille en Hercule* відповідає в німецькій мові прикметник **нім.** *herkulisch*, який містить імпліцитну інформацію про тіло людини і асоціюється з людиною дуже міцної статури, що має вигляд Геркулеса та **англ.** *herculean* "величезний, гігантський" [12]; образ **Гордія** (цар Фригії): **укр.** *гордіїв вузол* "дуже складна, заплутана справа; складне сплетіння обставин; розв'язувати, розрубати гордіїв вузол" [10, I, 161] - **нім.** *der Gordische Knoten, den gordischen Knoten durchhauen* - **англ.** *the Gordian knot, to cut the Gordian knot*

- **фр.** *le nœud gordien, couper le nœud gordien*;

образ **Данаїд** (дочки царя Даная): **укр.** *бочка Данаїд* "марна, даремна робота" [10, I, 46] - **нім.** *das Faß der Danaiden* - **англ.** *the cask of Danaides* - **фр.** *tonneau des Danaïdes*;

образ **Дамокла** (придворний Діонісія, тирана Сиракуз): **укр.** *дамоклів меч* "книжн. небезпека або неприємність, що постійно загрожує кому-небудь" [10, I, 4S3] - **нім.** *das Damoklesschwert* - **англ.** *sword of Damocles* - **фр.** *épée de Damoclès*;

Марс (бог війни): **укр.** *Марс* "четверта планета сонячної системи, орбіта якої знаходиться між Землею та Юпітером" [12] - **нім.** *Mars* - **англ.** *Mars* - **фр.** *Mars*;

образ **Морфея** (бог сновидінь): **укр.** *опинитися в обіймах Морфея* "міцно заснути" [12] - **нім.** *in Morpheus Armen ruhen (liegen)* - **англ.** *in the arms of Morpheus* - **фр.** *être dans les bras de Morphée*;

Нептун (бог моря): **укр.** *Нептун* "восьма за віддаленням від Сонця планета Сонячної системи" [12] - **нім.** *Neptun* - **англ.** *Neptune* - **фр.** *Neptune*;

образ **Сатурна** (бог посівів, покровитель землеробства (згодом - бог часу)): **укр.** *Сатурн* "шоста планета Сонячної системи, орбіта якої знаходиться між Юпітером та Ураном" [12]

- **нім.** *Saturn* - **англ.** *Saturn* - **фр.** *Saturne*; **укр.** *сатурналії* у Стародавньому Римі - веселе народне свято після закінчення польових робіт на честь бога часу й землеробства Сатурна; перен., заст. "нестримно-веселе свято; гульбище" [12] - **нім.** *Saturnalien* - **англ.** *Saturnalia*

- **фр.** *saturnales*;

образ **Сізіфа** (будівельник і цар Коринфа): **укр.** *сізіфова праця (робота)* "книжн. надзвичайні зусилля, спрямовані на досягнення чого-небудь непосильного, які не дають бажаних результатів, є безплідними" [10, II, 6SS] - **нім.** *Sisyphusarbeit* - **англ.** *the labour of Sisyphus* - **фр.** *le rocher de Sisyphé*;

Плутон (бог земних надр): **укр.** *ПЛУТОН* "дев'ята за віддаленням від Сонця планета; спец. загальна назва різноманітних глибинних вивержених порід" - **нім.** *Pluto* - **англ.** *Pluto*

- **фр.** *Pluton*;

з образом **Прометей** пов'язана семантика прикметника, який має крім значення "прометеїв вогонь" ще і інші значення в аналізованих мовах: **укр.** *прометеїв* "належний Прометею" [12] - **нім.** *prometheisch* "прометеїв (богопоборницький, титанічний)" [12], в англійській - **англ.** *Promethean*

"новий, новаторський" [12], а у французькій - **фр.** *promé-théen* "перен. сповнений віри в людину; діяльний" [7, S74];

Юнітер (верховний бог, владики богів і людей; матеріалізований образ цього бога у мистецтві): **укр.** *Юнітер* "п'ята, найбільша планета Сонячної системи, орбіта якої знаходиться між Марсом і Сатурном"; [12] - **нім.** *Jupiter* - **англ.** *Jupiter* - **фр.** *Jupiter* і т.п.

Друга група містить випадки часткового збігу вживання антропонімів, коли в одних мовах наявні відповідні переносні або інші значення, а в інших відсутні. Розглянемо частотність збігу значень відповідно до розподілу (у - українська мова, н - німецька мова, а - англійська мова, ф - французька мова).

Спільні (у-а). Ця підгрупа є найчисельнішою серед інших. У німецькій та французькій мовах немає відповідників типу **укр.** *аполлон* "зоол. денний великий метелик родини парусникових" - **англ.** *apollo*. Образ **Авгія** безпосередньо пов'язаний із семантикою прикметників **укр.** *авгієвий* "перен., дуже забруднене місце або вкрай занедбані справи" [12] та **англ.** *Augean* "занадто брудний або зіпсований" [12]; **Венера** - **укр.** *венерин пояс* - **англ.** *Venus 'girdle* "зоол. венерин пояс" [12]; **укр.** *венерина мухоловка* - **англ.** *Venus 'sflytrap* "бот. діонея, венерина мухоловка"; **Марс** - **укр.** *Марс* "перен. символ войовничості" [12] - **англ.** *Mars* "великий воїн" [12]; **Нептун** - **укр.** *кубок Нептуна* - **англ.** *Neptune's goblet* "біол. губка" [12]. Образ **Прометея** (захисник людей від свавілля богів) отримує на противагу німецькій та французькій мовам в українській та англійській своє вживання у стійкому виразі *прометеїв вогонь*. Але **укр.** *прометеїв вогонь* "незгасаюче прагнення до досягнення високої та благородної мети" [10, I, 141] має розбіжність у наявності переносних значень цього виразу в англійській мові, де **англ.** *Promethean fire* позначає крім *прометеїв вогонь* також і "перен. життя" [1, 777].

Спільні (у-н). Образ **Герострата** вживається у переносному значенні про людину **укр.** *герострат* "перен. людина без особливих здібностей, але з хворобливим потягом до сумнівної слави" [12] - **нім.** *Herostrat* "Герострат, честолюбець (досягає слави будь-яким шляхом)" [12]. Прикметник, що походить від зазначеного антропоніма має різні семантичні відтінки. Зокрема, **укр.** *геростратівський* позначає "такий, як у Герострата; руйнівний" [12], а **нім.** *herostratisch* "геростратівський, безмежно честолюбний (здатний заради честолюбства на злочин)" [12]. У позначенні предмету зустрічаємо в українській **укр.** *Юнітер* "потужний електричний дуговий освітлювальний прилад, прожектор для кінознімання при штучному або комбінованому освітленні та для інших потреб" [12], а в німецькій його відповідник у вигляді складного слова **нім.** *Jupiterlampe*. В англійській та французькій мовах немає відповідників щодо антропоніма "Ювенал". Образ **Ювенала** (найвідоміший римський сатирик) зустрічаємо в стійкому словосполученні української мови **укр.** *ювеналівмеч* "книжн. різьбач, нищівна критика, сатира" [10, I, 28]. У німецькій мові від зазначеного антропоніма походить прикметник **нім.** *juvenalisch* "ювеналівський, саркастичний, сатиричний" [12].

Спільні (у-а-ф). У німецькій мові не виявлено переносного значення образу **Венери**, яке вживається, зокрема, як **укр.** *Венера* "перен. про дуже вродливу жінку" [12] - **англ.** *Venus* - **фр.** *Venus*. Також у німецькій мові немає відповідника стійкому виразу, що пов'язаний з образом **Езона** (грецький байкар, за переказами він був рабом, а тому не міг відкрито висловлювати свої переконання і в байках на сюжети з життя тварин зображував людей, їхні взаємини, гідності і недоліки), який зустрічаємо в інших аналізованих мовах, а саме: **укр.** *езонівська мова* "книжн. замаскований спосіб висловлення думок з натяками і недомовками" [10, I, 499] - **англ.** *Aesopian language* - **фр.** *le langage d'Esopé*.

Спільні (у-н-а). У французькій мові в словнику не виявлено відповідника, в якому образ **Цирцеї** вживається в переносному значенні як **укр.** *Цирцея* "підступна спокусниця" [12] - **нім.** *Circe* - **англ.** *Circe*. Але слід зазначити, що зазначене значення зустрічається у французькій мові в літературі, зокрема, *C'est une magicienne, aimable petit Brettimoro, une Circée ... que la charmante qui t'en a donné dans l'aile* (O. V. Milosz, *L'amoureuse initiation*.) - Вона просто чаклунка, ця крихітка Бреттімор, справжня Цирцея ... чарівниця, яка зачарувала мене.

Спільні (у-н-ф). А в англійській мові не виявлено вживання образу **Купідона** в переносному значенні, зокрема, в **укр.** *Купідон* "перен. дуже гарний, вродливий юнак; красень" [12] - **нім.** *Cupido* - **фр.** *cupidon*.

Спільні (а-ф). В українській і німецькій мовах немає таких вживань образа Ахілла. Зокрема, в англійській мові образ *Ахілла* вживається як **англ.** *Achilles' spear* "щось, що заподіює рану і водночас зцілює (подібно до списа Ахіллеса" [12], а у французькій мові зустрічаємо саме позначення цього поняття **фр.** *la lance d'Achille* "спис Ахілла (рани, заподіяні списом Ахілла, могли виліковуватися лише за допомогою іржі, яку знімали з цього списа" [12].

Спільні (н-а). Німецька назва гір вживається за виключенням української та французької мов в: **нім.** *Venusberg* "Венерина гора (народна назва ряду гір Тюрингії)" [12] - **англ.** *Venusberg*.

Отже, серед семи визначених випадків часткового збігу вживання в аналізованих мовах значень антропонімів слід зазначити, що першу позицію посідають українська та англійська мови (5 підгруп), далі німецька (4 підгрупи) і французька (3 підгрупи).

Третя група засвідчує, що разом зі спільними, частково спільними існують також і суто розбіжні, національно-специфічні вживання міфологічних антропонімів у зіставлених мовах. Наприклад,

в українській мові образ *Герострата* (мешканець Ефеса, що спалив храм Артеміди): **укр.** *геростратові лаври* "слава, пов'язана із злочином; ганебна, сумна слава" [10, I, 408];

Марс - **укр.** *марс* "майданчик на щоглі вітрильного корабля, з якого стежать за горизонтом та управляють вітрилами" [12];

образ *Нептуна* - **укр.** *свято Нептуна* "жартівливий морський обряд обливання водою того, хто вперше перетинає екватор" [12].

У німецькій мові образ *Аполлона Bruder in Apoll* "заст. поет. сини Аполлона, поети, письменники" [5, I, 126];

образ *Данайд* доповнює сталий вираз **нім.** *eine Danaidenarbeit verrichten* "займатися марною роботою" [5, I, 138];

Геркулес - **нім.** *Herkules am Scheidewege* "Геркулес на роздоріжжі (про людину, яка вагається між двома можливими рішеннями)" [5, I, 325];

Герострат - **нім.** *Herostratum* "геростратівське (безмежне) честолюбство (штовхає на злочини)" [12];

Марс - **нім.** *Mars* "залізо (у алхіміків); бельг. пиво; мор. марс" [12];

Нептун - **нім.** *Neptunbrunnen* "фонтан *Нептун* споруджений у Відні в парку палацу Шенбрунн в 1780. Композиція на міфологічний сюжет: Фетида молить Нептуна про допомогу своєму синові Ахіллесу під час його плавання по морю" [12];

Сатурн - **нім.** *saturnisch* "1. давній; 2. величезний, страшний, *Saturnisches Zeitalter* - Золоте століття"; *Saturnmälzerei* "кільцева солодовня" [12];

Прометей - **нім.** *prometheisches Ringen* "штурм неба, богопоборництво; титанічні зусилля" [12];

Юпітер - **нім.** *Jupiterfink* "зоол. щиголь" [12].

З образом *Венери* виявляємо цілу низку цікавих вживань у німецькій мові, зокрема, **нім.** *Venushaare* "'волосся *Венери*, кристали гірського кришталю (містять включення волосоподібних кристалів)"; *die Venus von Milo* "мист. Венера Мілоська" *die Venus von Kilo* "шутк. товстунка, бочка"; *Venus von Willendorf* "Венера Віллендорфська статуетка із вапняка, належить до епохи палеоліту (прибл. 25 тис. років, висота 11 см). Символ плодороддя. Нині перебуває в Природничо-історичному музеї (назва від села в долині Вахау, де в 1908 вона була знайдена)"; *Venusfeste* "афродизії (свято на честь Афродити-Венери)" [12].

В англійській мові образ *Купідона* з луком, який він тримає, в переносному значенні вживається як **англ.** *Cupid's bow* "губи, зігнуті як лук; ~ губки бантиком: Lady Frederick: ...Now look carefully, Charlie, and you'll see how I make the Cupid's bow which is my mouth. (W. S. Maugham, *Lady Frederick*, act 3) - Леді Фредерик: "...Зараз дивіться уважно, Чарлі, як я складаю губи сердечком" [12].

Образ *Кассандра* (Аполлон наділив її даром пророцтва) вживається у словосполученні **англ.** *Cassandra warnings* "застереження, на які не звертають уваги, але які збуваються (етим. міф.)" [1, 197];

Аполлона **англ.** "програма *Аполлон*: космічна програма польотів людини на Місяць, яку висунув президент Кеннеді; найменування серії космічних кораблів, які призначені для польоту астронавтів на Місяць; модель автомобіля" [12];

Марса - англ. *Mars* "Марс товарний знак шоколадного батончика з начинкою виробництва компанії Марс";

Нептун - англ. *Neptune* "плаваючий бронетранспортер *Нептун*"; *Neptune's girdle* "вологі обертання навколо живота, компрес на ділянку живота"; *Neptunian* "геол. водний, морський, океанічний" [12];

Сатурн англ. *Saturn* "свинець (в алхімії)"; *Saturn* "Сатурн родина автомобілів, що виробляє з 1984 корпорація *Сатурн* (Saturn Corporation)"; *Saturn* "Сатурн серія важких ракет-носіїв для програми *Аполлон* (Apollo)"; *Saturn* "(Sonet-ATM User Network) мережа користувачів Sonet-ATM (ATM Forum)"; *saturnine* "книжн. 1. похмурий, понурий; 2. заст. свинців; 3. заст. народжений під знаком планети Сатурн; 4. заст. належний до планети Сатурн; 5. заст. страждаючий від отруєння свинцем" [12];

Юпітера англ. *Jupiter* "Клянусь Юпітером!; Сй-богу!; Боже мій! (вигук, що виражає подив, прикрість і т. п.)"; *Jupiter-C* "ракета-носії; використовувалась для запуску перших чотирьох супутників *Зксplorер*" [12].

У французькій мові образ **Ахілла** пов'язаний з фр. *le chantre d'Achille* "співак Ахілла (про Гомера)" [12]. Образ войовничого **Геркулеса** пов'язаний у французів з фр. *chemise d'Hercule* "загибельний дар" [6, 801]. Ім'я грецького байкара **Езона** вживається у вислові фр. *c'est la Corneille d'Esop* "ворона в пір'ях павича" [6, 373].

Антропонім **Венера** вживається в фр. *Vénus des carrefours* "повія"; *collier de Vénus* "намисто венери (зморшки шкіри на шії у жінок)"; *jeu de Vénus* "поет. заст. любов"; *oiseau de Vénus* "поет. голуб"; *temple de Vénus* "будинок побачень, будинок розпусти" [12];

Аполлон - фр. *disciples d'Apollon* "сини, улюбленці Аполлона (про поетів)", *les suivants d'Apollon* "служителі Аполлона, поети" [12];

Марс - фр. *Champ de Mars* "Марсове поле (у Римі)"; *Champ-de-Mars* "Марсове поле (у Парижі)"; *enfant de Mars* "поет. пестунчик перемоги"; *métier de Mars* "поет. війна, ратні подвиги"; *champ de Mars* "військ. учбовий плац"; *les champs de Mars* "поле битви"; *les jeux de Mars* "поет. заст. війна" [12];

Нептун - фр. *les champs de Neptune* "царство Нептуна, морський простір" [12];

Плутон - фр. *descendre chez Pluton* "померти", *empire de Pluton* "царство Плутона, пекло" [12];

Сатурн - фр. *saturne* "1. заст. свинець 2) похідні від свинця *extrait de saturne* - оцетно-кислий свинець"; *saturnien* "1. належний до Сатурна; 2. літ. сатурничний (про вірш); 3. заст. меланхолічний, сумний" [12];

Юпітер - фр. *carreaux de Jupiter* "караючі стріли Юпітера, блискавки"; *se croire de la cuisse de Jupiter* "хизуватися знатним походженням; бути надмірно самовпевненим, чванливим"; *nom de Jupiter!* "Матері його ковінька! Чорт забирай!"; *oiseau de Jupiter* "поет. орел" [12].

В аналізованих мовах антропоніми з міфології вживаються в **назвах флори**. Наприклад, у англійській мові **Венера** *Venus's looking glass* "бот. спекулярія, дівоче дзеркало", *Venus's-cup* "бот. ворсянка лісова", *Venus's-pride* "бот. хоустонія блакитна"; **Купідон** англ. *cupid's-dart* "бот. катананхе", *cupid's-delight* "бот. фіалка трикольорова, братки (садові), брат-і-сестра" [12]; **Юпітер** англ. *Jupiter's distaff* "бот. шавлія клейка"; *Jupiter's-beard* "бот. молодило покрівельне"; *Jupiter's-staff* "ведмедеве вухо, коров'як звичайний".

У французькій мові зустрічаємо поетичні назви дерев, в яких ужито імена міфологічних персонажів. Наприклад, **Аполлона** (один із олімпійських богів) фр. *arbre d'Apollon* "поет. а) лавр; б) пальма"; **Геркулеса** фр. *arbre d'Hercule* "поет. тополя"; **Юпітера** (римський бог неба) фр. *arbre de Jupiter* "поет. дуб"; **Мінерви** (італійська богиня мудрості) фр. *arbre de Minerve* "поет. оливкове дерево"; **Плутона** (володар загробного світу) фр. *arbre de Pluton* "поет. кіпарис"; **Венери** (богиня кохання) фр. *arbre de Venus* "поет. липа" [6, 70].

Отримані результати вважаємо закономірними, беручи до уваги всі три проаналізовані групи. Аналіз другої групи прикладів засвідчив, що українська, німецька, англійська та французька мови мають як спільні переносні значення, так і похідні прикметники від певних міфологічних антропонімів. Серед 85 проаналізованих національно-специфічних вживань міфологічних антропонімів у аналізованих мовах через зіставлення виявлено, що їх найбільша частина належить французькій мові - 36 значень (42%), друге місце займає англійська мова - 27 значень (32%),

наступною є німецька мова - 19 значень (22,5%) і останню позицію займає українська мова - 3 значення (3,5%).

Якщо порівняти визначену вище першу і останню позиції у третій групі, то вони підтверджують наявність великої кількості спільних значень в українській та в зіставлюваних мовах на противагу французькій. У французькій мові зустрічається порівняно з іншими аналізованими мовами велика кількість поетичних назв, пов'язаних з міфологічними антропонімами, що підкреслює національну специфіку вживання в ній аналізованих лексичних одиниць. Переосмислення власних назв із часом призводить до їхнього переходу до загального імені, про що свідчать численні приклади з німецької та англійської мов, зокрема, з галузей індустрії, книжне вживання і т.п. Найважливішими на тлі спільних рис залишаються виявлені розбіжності, що розкривають національний колорит концептуалізації світу різними народами.

1. Англо-український фразеологічний словник. - К.: Знання, 2005. - 1056 с. 2. Коваль А. П. Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові / Алла Петрівна Коваль, Віктор Вікторович Коптілов. - К.: Вища школа, 1975. - 335 с. 3. Німецько-український фразеологічний словник в 2-х т.т. - К.: Радянська школа, 1982. - 793 с. 4. Новый большой французско-русский фразеологический словарь. - М.: Русский язык медиа, 2005. - 1624 с. 5. Новый французско-русский словарь. - М.: Русский язык, 1998. - 1195 с. 6. Фразеологічний словник української мови в 2-х т.т. - К.: Наукова думка, 1993. - 1512 с. 7. АBBYY Lingvo 12

СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УПОТРЕБЛЕНИЯ МИФОЛОГИЧЕСКИХ АНТРОПОНИМОВ В УКРАИНСКОМ, НЕМЕЦКОМ, АНГЛИЙСКОМ И ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКАХ

Лариса Дробаха

Винницкий государственный педагогический университет имени Мыхайла Коцюбинського, ул. Острозского, 32, Винница, 21100, Украина e-mail: winnyzja@slz.org.ua

Исследованы вопросы, связанные с отображением национального мировосприятия в языках. На основе сопоставительного исследования проведен анализ мифологических антропонимов украинского, немецкого, английского и французского языков. Выявлены общие и национально-специфические особенности употребления лексических единиц в сопоставляемых языках. Проведен количественный анализ употребления исследуемых антропонимов в сопоставительном аспекте.

Ключевые слова: мифологический антропоним, переносное значение, семантика.

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE USAGE OF MYTHOLOGICAL ANTHROPONYMS IN UKRAINIAN, GERMAN, ENGLISH AND FRENCH

Larysa Drobakha

The Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University in Vinnytsya, 32, Ostros'kogo St., Vinnytsya, 21100, Ukraine e-mail: winnyzja@slz.org.ua

The article deals with the issues of the reflection of national mentality in languages. Mythological anthroponyms of Ukrainian, German, English and French were analyzed. Both convergent and divergent characteristics of the usage of lexical units in the languages compared have been revealed.

Key words: mythological anthroponym, figurative meaning, semantics.

Стаття надійшла до редколегії 04.02.2011 р.

Статтю прийнято до друку 10.10.2011 р.